

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Asiantuntijakuuleminen 21.5.2018

Marjo Alatalo

Helsinki

Lakiesityksen sisältämät mahdollisuudet:

- Sosiaalihuollon palveluja tarvitsevan kansalaisen vaikuttamismahdollisuuksien vahvistaminen
- Pyrkiminen yhdenvertaiseen, mm. taloudellisesta asemasta riippumattomaan palvelujen saatavuuteen
- Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun erityisyyden riittävä huomioiminen
- Sosiaalihuollon palveluiden vaikuttavuuden, laadun ja kustannustehokkuuden arvioinnin ja seurannan korostaminen
- Tarjoaa maakunnille mahdollisuuden vahvaan järjestäjän ohjaukseen. Jos tässä onnistutaan, integraatio voi parantua etenkin liikelaitoksessa tuotettavien palvelujen välillä.
- Uudenlaisten palveluinnovaatioiden tärkeyden esiin tuominen.

Lakiesityksen sisältämät mahdollisuudet:

- Esityksen ehdottamat ratkaisut ovat toimivimmillaan silloin, kun asiakkaiden tilanteet ja tuen tarpeet ovat selkeitä.
- Asiakkaan näkökulmasta esim. palveluseteli, hebu tai oikea-aikainen, ripeästi vastaanotettu ammattilaisen ohjaus, neuvonta ja tuki on oiva mahdollisuus silloin, kun
 - ihmisellä on voimavaroja hahmottaa omaa elämäntilannetta,
 - tuen tarpeet on arvioitavissa melko yksiselitteisesti ja
 - tuen tarpeisiin on kehitetty tietoon perustuvia menetelmiä, toimintamalleja, palveluita tai palvelukokonaisuuksia.

Lakiesityksen sisältämät uhat: integraatiossa onnistuminen

- Sosiaalihuollon ja sosiaalityön tuen keskeinen tehtävä on kuitenkin tarjota kokonaisvaltaista ja räätälöityä tukea myös, tai etenkin heille, joilla on tarvetta laaja-alaisempaan ja vahvempaan tukeen (Hujanen & Lammintakanen, 2018).
- Kuten lakiesityksessäkin todetaan,
 - Strategisesti tärkeintä olisi onnistua vastaamaan sosiaalihuoltolain mukaista erityistä tukea tarvitsevien asiakkaiden tarpeisiin.
 - Se edellyttää järjestelmältä kykyä toimiva myös epäselvissä tai kompleksisissa tilanteissa (ks. myös Yliruka ym. 2018; Hujala & Lammintakanen 2018).
 - Tässä onnistumisessa on myös koko uudistuksen tavoitteisiin kytkeytyvä, taloudellinen ulottuvuutensa.

Lakiesityksen sisältämät uhat: integraatiossa onnistuminen

- Hilli ym. 2017, 674: ”Lasten ja nuorten oppimisvaikeuksien, käytösongelmien sekä muiden vaikeuksien taustalla saattaa olla geneettisiä tai neurologisia syitä, mutta ympäristötekijöihin, kuten perheeseen, koulunkäyntiin, sosiaalisiin suhteisiin tai harrastuksiin, voidaan vaikuttaa.”
- Lapsiperheiden palveluissa tarvitaan SI + SOTE palveluiden vahvaa integraatiota.
- Sen tulee ulottua sekä ehkäisevään terveyden ja hyvinvoinnin tukeen että yksilölliseen, erityiseen tukeen ja perustua yhteiseen viitekehykseen ja tietopohjaan (Toimiva Lastensuojelu 2014).
- *Minkälaisilla konkreettisilla keinoilla maakunta voi ohjata palvelujen integraatiota, kun palveluntuottajien määrä kasvaa?*
 - Miten onnistutaan turvaamaan esimerkiksi Helsingissä vakaalla alulla oleva, strategisesti tärkeä integraatiota edistävä kehitystyö?

Lakiesityksen sisältämät uhat: integraatiossa onnistuminen

- Tapauskohtainen asiakassuunnitelma on tärkeä integraation mahdollistaja.
- Suunnitelmaa ei kuitenkaan tulisi nähdä lähinnä ammattilaisten kesken liukkaasti liikkuvana asiakirjana, johon eri toimijat kirjaavat oman osuutensa.
- Kun tilanne on monimutkaisempi, tämä ei ole asiakkaan palvelukokemuksen ja tuen tarpeen näkökulmasta riittävää. Tarvitaan myös mahdollisuutta työskentelyyn ”saattaen vaihtaen”.
- Sosiaalihuollon asiakkaiden näkökulmasta uusi malli näyttäytyy vaativana. Malli tulee edellyttämään runsasta resursointia palveluohjaukselliseen ja koordinoivaan työhön.
 - Liian runsasta? Asiakashyöty? Palveluohjauksellisen työn laaja-alaisuuden asettamat osaamistarpeet?

Palvelujen kehittäminen

- Sosiaalihuoltoon tarvitaan vastaavanlaiset tutkimusrakenteet, kuin terveydenhuollossa: Tarvitaan yliopistollisia sosiaalihuollon opetus- ja tutkimusklinikoita!
- Miten tutkimusperustainen yhteiskehittäminen ja yhteisiin, asiakasprosesseja jäsentäviin pelisääntöihin sitoutuminen onnistuu monituottajamallissa?
- Millaisia ohjauskeinoja ja kannustimia maakunnilla on käytettävissään niiden palveluiden osalta, joiden tuloksia ei ole helppoa mitata?
 - Miten ehkäistään kehityskulku, jossa monituottajamallin innovatiivisuus alkaa pikemminkin vahvistaa palveluntuottajien kilpailukykyä kuin kansalaisten terveyttä ja hyvinvointia?

Lukemistoa:

- Hilli, Petri; Ståhl, Timo; Merikukka, Marko & Ristikari, Tiina (2017) Syrjäytymisen hinta – case investoinnin kannattavuuslaskemasta. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):6.
- Hujala, Anneli & Lammintakanen, Johanna (2018) Paljon sote-palveluja tarvitsevat ihmiset keskiöön. Kunnallisalan kehittämissäätiö. Julkaisu 12.
- Toimiva Lastensuojelu.Toteuttamissuunnitelma 2014-2019. Sosiaali – ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:19.
- Yliruka, Laura; Vartio, Riitta; Pasanen, Kaisa & Petrelius, Päivi (2018) Monimutkaiset ja erityistä osaamista edellyttävät asiakastilanteet sosiaalityössä. Valtakunnallisen kyselyn tuloksia. THL. Työpaperi 16/2018.

Kiitos.

- Marjo Alatalo
- Perhekuntoutuksen päällikkö,
- Kehittämissuunnittelija
- marjo.alatalo@hel.fi